

# REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „Solidarității”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „Solidaritatea” sunt:

„Agricola”, (Ecica), „Agricola”, (Hunedoara), „Agricola”, (Lugo), „Agricola”, (Sebeșul-sădesc), „Albina”, „Ardeleana”, „Arieșana”, „Arina”, „Auraria”, „Aurora”, (Baia-mare), „Auriga”, „Bădăntana”, „Banca Poporală” (Caransebeș), „Banca Poporală” (Dej), „Banca Poporală”, (Arpașul-inf), „Beregsana”, „Berzoiva”, „Bihoreana”, „Bistrișana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de împrumut ca însoțire”, (Bicaz), „Cassa de păstr.” (Mercurea), „Cassa de păstr.” (reuniune), (Sălășie), „Câmpiana”, „Cârțișoreana”, „Ciocovana”, „Chiorana”, „Chiseteiana”, „Codreana”, „Comuna”, „Concordia”, (T.-Uzdin), „Cordiana”, „Coroana”, (Bistriș), „Corvineana”, „Creditul”, „Crișana”, „Cugereana”, „Doina”, „Drăganul”, „Dundreana”, „Economia”, (Cohalm), „Economul”, „Făgețana”, „Frâncetate”, „Furnica”, „Georgiana”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Inst. de credit”, (Mehădia), „Isvorul”, (Sângeorgiu), „Isvorul”, (Sebeșul-inf.), „Iulia”, „Jiana”, „Lăpușana”, „Ligediana”, „Lipovana”, „Lucașfărul”, „Mărgineana”, „Mercur”, „Mielul”, „Minerva”, „Munteana”, (Corniareva), „Murșiana”, „Murșianul”, „Nădlăciana”, „Nera”, „Noiana”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Orientul”, „Piatra”, „Plugarul”, (Cacova), „Poporul”, (Lugo), „Porumbăceana”, „Progresul”, „Racoșana”, „Reun. de împr. și păstrare”, (Iva-mare), „Răureana”, „Săcana”, „Sălmăreana”, „Sebeșana”, (Caransebeș), „Sebeșana”, (Sebeșul-sădesc), „Selăgeana”, „Sentinela”, „Șercățiana”, „Silvania”, „Someșana”, „Speranța”, (Hosman), „Steaua”, „Târnăveana”, „Tibleşana”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Vatra”, „Victoria”, „Vitorul”, „Vlădeasa”, „Vulturul”, (Sănmărtin), „Vulturul”, (Tășnad), „Zărândeana”, „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare:  
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

Redactor responsabil:  
**CONSTANTIN POPP.**

Taxa pentru inserțiuni:  
de spațiul unui cm<sup>2</sup> câte 10 ileri.

## Birouri de informațiuni pentru popor.

Este cunoscută purtarea de grije a tuturor guvernelor ungare, ori de ce nuanță politică ar fi, de soartea „sentinelor dela ost ale Maghiarimii”, de Săcui, cari de vre-o câțiva ani încoace au ajuns a fi adevărați copii desmierdați ai țării. Li s'au deschis căi ferate, între cari cea mai însemnată, așa numita: cale ferată circulară săcuiască („Székely körvasutak”), care traversează întreagă săcuimea; li s'au înființat fabrici de tot soiul, li s'a dat pășuni, li s'au înființat cu subvenții grase dela stat lăptării și tovărășii de vite etc., cu un cuvânt s'au căutat și li s'au pus la dispoziție toate mijloacele pentru a le înmulți isvoarele de câștig, a le îmbunătăți situația materială, pentru a-i reține dela emigrație, și a-i face să-și poată împlini cu mai mult succes „misiunea patriotică”, ce li se atribue la granițele țării dinspre România.

În timpul mai nou diriguitorii „acțiunii săcuesti” au mai inițiat și alte „mijloace de salvare”, înființând mai întâiu în capitala săcuimii, în Murăș-Oșorheiu, și mai târziu în Cristurul-săcuiesc, așa numite „cancelarii pentru popor”, sau cum s'ar zice doară mai potrivit, birouri de informațiuni pentru popor, cari precum cetim în ziarele maghiare, funcționează cu deplin succes.

În cancelariile acestea, oameni salariați din partea „acțiunii” servesc în mod gratuit țăranilor săcui cu tot felul de informații și povețe în daraverile lor zilnice: la vânzări-cumpărări de moșii, la contractarea de împrumuturi, la moșteniri, în afaceri de dare și competențe erariale, în afaceri administrative, etc. etc.

Este un mare ajutor acesta pentru popor, ferindu-l adeseori de fapte nesocotite, de o multime

de cheltueli zadarnice, de pierdere de timp și bani și chiar de procese costisitoare și ruinătoare, încât cancelariile de acest fel pot deveni adevărate isvoare de binefacere, pentru aceia ale căror interese sunt chemate a le servi.

Pentru poporul nostru astfel de purtare de grije, durere nu există din nici o parte. Guvernanții noștri au cu totul altceva de lucru, când este vorba de Români, decât să le deschidă isvoare de câștig și bunăstare, cum a făcut la Săcui — noi fiind copii mașteri ai țării. Ca atari suntem, avizați la puterile noastre proprii, pe cari însă nu le desvoltăm totdeauna în măsura recerută, în măsura în care am putea și ar trebui să o facem aceasta.

Dacă d. e. nu ne stă în putere a face pentru poporul nostru, tot ceea ce a făcut guvernul prin „acțiunea săcuiască” pentru copiii săi desmierdați: căi ferate, fabrici, lăptării cu subvenții, etc., de ce n'am da și noi poporului nostru, aceea ce am putea realiza cu ușurință, fără sacrificii prea mari bănești și de timp: „cancelarii populare”.

Avem grupați în jurul băncilor noastre o întreagă armată de advocați și alți cunosători de legi; fiecare bancă își are avocatul său propriu, la unele înzestrat cu salare și cu venituri frumoase, uneori — întrecând fie zis — ușor câștigate. Oare nu s'ar putea angaja unii din acești mulți și la servicii gratuite sau ar fi o sarcină prea grea pentru cei din urmă, dacă direcțiunea băncii, dela cari beneficiază de venituri le-ar impune, ca în anumite zile și ore ale săptămânii să servească clienților băncii cu sfaturi juridice gratuite? Credem, că s'ar afla și de cei dintâiu, și n'ar considera-o ca sarcină nici cei din urmă. Prin astfel de cancelarii s'ar putea contribui mult și la strângerea rându-

rilor, la alipirea poporului nostru dela sate către băncile noastre, pe cari ar avea un nou motiv a le preferi celor străine.

Ideea socotim că este realizabilă, nu trebuie decât altruism și bunăvoință din partea celor chemați. „Cassa de păstrare“ din Săliște, unde nu au lipsit acestea, a luat deja hotărâre în adunarea sa generală iubilară pentru înființarea unui astfel de birou. Să o facă și celelalte bănci ale noastre!

## Trei ani de politică agrară.

(1906—1909).

(Continuare).

### VII. Politica de proprietate.

Referințele distribuirii proprietății, nefavorabile în multe privințe, urcarea extraordinară a valorii pământului în ultimii ani, fărâmițarea din cale afară a proprietății prin moștenire, în parte și comassarea, toate făcute adesea în defavorul poporului, — au făcut necesară în măsură tot mai mare intervenția statului, pentru ameliorarea situației în privința politicii de proprietate.

Una dintre chestiunile cari au trebuit tranșate mai de urgență a fost chestiunea *regulării proprietății comune* ce a rezultat din tranșarea referințelor urbariale.

În acest scop ministerul de agricultură, în înțelegere cu ministerul de justiție, a pregătit *art. de lege VII din an. 1908* pentru modificarea și întregirea legilor referitoare la regularea, proporționarea și comassarea proprietății din Ardeal, mai departe din comitatele Crasna, Solnocul-de-mijloc, Zarand și Chioar. Aceasta lege, care pe baza unor dispoziții introduse în ea, ministerul de agricultură a extins-o și asupra celorlalte regiuni ale Ungariei, — are de scop, între altele, o regulare a proprietății care să corespundă mai bine scopurilor ce economia le are în vedere. Dispoziții analoge cu acelea din susnumita lege conține și *art. de lege XXXIX din 1908*, care a intrat în putere de drept la 1 Maiu 1909, și prin care se unifică dispozițiile de drept cu privire la procedura în chestia comassărilor pentru întreg teritoriul țării.

Prin legile pentru regularea proprietății ministerul a stăruit ca, pe cât posibil, să împiedece paralizarea puterilor micilor existențe și ca prin lucrările de comassare să promoveze formarea de proprietăți cari să poată fi folosite în mod cât mai avantajos. Pentru ajungerea scopului, ministerul de agricultură, în înțelegere cu ministerul de justiție, a stăruit și prin modificarea legii esecutionale, art. LX din 1881. Defectul cel mai mare al acestei legi eră, că în cazul când execuțiunea eră pornită în contra unuia sau mai multora, dar nu în contra la toți conproprietarii, licitația se făcea nu numai asupra averii persoanei improcuate, ci asupra averii tuturor conproprietarilor. Acest defect a fost îndreptat prin *nuvela execuțională*

*cuprinsă în art. de lege XLI din 1908*. Prin dispozițiile nwelei acesteia mai sunt scutite de execuțiune sămânța trabuincioasă pentru cultura a 12 jug. de pământ arător, vitele de jug, rechizitele agricole și gunoialul necesar la îngrășarea pământului, asigurându-se astfel minimul de existență a micului agricultor. Dar și pentru moșiile mai mari nuvela din vorbă are dispoziții favorabile: scutind de licitație vitele de jug și recuisitele economice în perioada dela 15 Martie până la 15 Noemvrie. Pentru încunjurarea vinderii pe prețuri derizorii a obiectelor ajunse la licitație nuvela dispune ca imobilul ce cade în categoria chiriei de casă să nu se poată vinde mai ieftin decât jumătatea prețului de strigare stabilit în edictul de licitație, iar celelalte imobilități să nu se poată vinde la licitație, mai ieftin decât cu 2/3 din prețul strigării.

Ministerul folosind orice ocazie, stăruie în genere pentru a influența în mod favorabil referințele de proprietate și ca *oamenii mai săraci să poată ogonisi pământ*. Astfel și proprietățile ce el le manipulează stăruie ca să ajungă a le folosi micii agricultori. *Încât proprietățile statului se dau în arândă* micii agricultori sunt împărțâșiți, pe cât posibil, de favoruri, așa că acum *circa jumătate din domeniile date în arândă au ajuns în mâna micilor agricultori*. Validitatea permanentă a acestui principiu va influența, fără îndoială, numai în mod favorabil în scopul ameliorării referințelor de proprietate.

Ministerul *spriginește parcelările* pe cari le găsește a fi bune din punctul pe vedere al interesului public. În astfel de împrejurări ministerul promovează parcelarea imobilităților: executând gratuit măsurarea proprietății, distribuind proprietatea în parcele, mai departe făcând contractele și toate actele necesare în scopul intabulării. La parcelarea domeniilor mai mari și manipularea interimală o săvârșește trimisul ministrului, așa s. e. la Kevermes (comitat. Cenad, unde proprietatea de 8,182 jug. a moștenitorilor lui Ysilanti a fost distribuită între locuitorii a lor 5 comune învecinate). Cea mai mare muncă pe acest teren a săvârșit-o ministerul la parcelarea domeniului contelui Festetics Tasilo din Vasvár și Ollár (com. Vas) unde au lucrat la parcelarea alor 24,000 jug. un număr mare de ingineri și de funcționari agricoli și silvici.

La parcelările vrednice de a fi spriginite ministerul a intervenit ca cumpărătorii să poată face împrumuturi în condiții favorabile.

Plângerile, referitoare la parcelări, păgubitoare pentru cumpărătorii totdeauna au fost examinate și reclamantii au fost ajutați prin povețe temeinice, iar unde a fost necesar a dat cauza în grija unui avocat ca să descurce pe cumpărătorii neajutorți. Pentru ca în astfel de cazuri să poată interveni pe viitor și mai cu efect, ministerul a luat dispoziții în cadrele proiectului de lege despre colonizări.

În ultimii trei ani ministerul a dat o îngrijire deosebită *chestiunii agonisirii de pământ din partea*

celor ce se reîntorc din America. Intervenția și direcțivă în această privință a dat-o Liga agricultorilor ungari. Aceasta a notificat aproximativ 80 de proprietari de pământ făcute vânzătoare, dintre cari ministerul, cu ajutorul autorităților locale, a ales pentru parcelare pe cele mai potrivite. Hartele de parcelare se pregătesc în contul ministerului de agricultură. Din posesiunile erariale de pe teritoriul comitatului Timiș, circa 4000 de jugăre au fost destinate pe seama celor reemigrați. Dintre aceste, planul de parcelare a proprietății din Szakálháza este gata și s'au prezentat 43 de cumpărători reveniți din America.

În anii 1906—1908 acțiunea de colonizare s'a putut mișca numai în cadre înguste, pentru că fondul, în scopul colonizărilor la finea anului 1905 a scăzut la K 1.894,108, iar tăiatul și lăzuirea pădurilor erariale, destinate pentru colonizare, din comitatele Caraș-Severin, Timiș și Bacibodrog, înaintează încet. Pentru a face să progreseze acțiunea s'a adaus fondului de colonizare în anii 1907 și 1908 câte K 1.000,000, astfel că acest fond este acum de 3.760.000. Astfel ministerul a putut să procedeze la cumpărarea de proprietăți mijlocii și mari. În 1907 a cumpărat în scopul colonizării câte o proprietate în comitatele Alba-de-jos, Turda-Arieș și Cojocna, iar în comit. Hunedoara 6 proprietăți, toate în mărime de 7443 jug. cat. și 1309 stângini □ pentru prețul de K 2.793,338, iar în 1908 a cumpărat în comit. Albei-de-jos 5 proprietăți, în comit. Hunedoarei o proprietate, toate în mărime de 3119 jug. cat. 822 stângini □ pentru prețul de K 901,968.

Proprietățile cumpărate în ultimii doi ani fac împreună 10,562 jug. cat. 531 st. □, iar prețul cumpărării K 3.695,306,91; cu aceste împreună întreg teritoriul cumpărat pentru colonizare s'a ridicat la 36,033 jug. cat. 361 st. □, din cari 7343 jug. cat. 637 st. □ în Ungaria proprie, iar 28,689 jug. cat. 1324 st. □ în Ardeal.

Ministerul a pus pond mare în ultimii trei ani, pe întărirea economică, ca pe o condiție principală a colonizării cu succes. Astfel a cheltuit K 132,000 pentru regularea, conducerea și scurgerea apelor, pentru poduri, fântâni și strade. S'au distribuit gratuit coloniștilor 51,849 bucăți altoi de pomi, apoi frăgari, arborei, răchite în cantitățile cerute, iar altoi de viță 468,541 bucăți. Statul a procurat și pari pentru vii cu un favor de 50%. Coloniștii au mai primit 500 măși metrice sămânță de sămănat, parte în împrumut, parte cu preț redus, iar semințe de plante de nutreț gratuit.

Din fondul pentru cultura animalelor s'au cumpărat pe seama coloniștilor, cu prețuri favorabile, 464 vaci și 429 oi. Tauri de prăsilă și vieri li s'a dat coloniștilor cu o reducere de 30—50%. S'au mai distribuit gratuit galițe, iepuri de casă și coșnițe de albine tuturor coloniștilor, cari au arătat dorința de a se ocupa cu acești rami economici.

Edificiile obștești din colonii: școlăle, azilele de copii, bisericile, locuințele preoțești, casele comuna le locuințele notarilor, toate acestea le-a edificat statul.

Pentru continuarea mai cu succes a acțiunii colonizărilor s'a votat deja pentru bugetul anului 1909 suma de K 10.000,000; iar pentru colonizările, parcelările și întreaga acțiunea statului în această direcție să fie și mai mult înlesnite, ministerul pregătește un proiect de lege. Prin acest proiect se intenționează, în locul prim ca, în 12 ani consecutivi, să se destineze în scopul creșterii fondului pentru colonizări câte K 10.000,000 anual, sau în total K 120.000,000 iar statului să-i asigure dreptul și datorința de a conduce lucrările referitoare la colonizări și la politica de proprietate. De altă parte colonizările private se vor face pendente de concesiune din partea statului și acordându-se și anumite favoruri, în caz de a se satisface anumite condiții.

În numitul proiect de lege se mai prevede pe lângă colonizările de mici agricultori și muncitori agricoli și crearea, cu intervenția statului, de proprietăți mijlocii, alegându-se spre acest scop numai indivizi cu calificare academică agricolă, cari să fie capabili a conduce coloniile corespunzător atât din punct de vedere moral cât și din punct de vedere social și economic, întărindu-se cu o cale și clasa proprietarilor mijlocii.

Proiectul de lege conține o înnoire însemnată cu privire la repatrierea maghiarilor cari trăesc în străinătate. Pentru aceștia se prevăd favoruri importante, având ei să plătească numai jumătate din sumele ce le plătesc alți coloniști.

În proiectul de lege de care ne ocupăm se precizează și modalitățile pentru sprijinirea *însoțirilor de arândare a pământului*, făcând posibilă arândarea proprietăților mari, prin astfel de însoțiri, compuse din mici proprietari și ajungând acești mici proprietari de fapt arândatori direcți ai proprietăților mari, ceea ce până acum nu s'a putut face.

Proiectul va conține și dispoziții referitoare la parcelarea proprietăților.

Băncile vor putea și ele să parceleze în anumite condiții și dacă vor înființa un fond deosebit de K 1.000,000 în scopul parcelărilor.

Afară de bănci vor mai putea parcella și acei proprietari, cari posed pământul de cel puțin 5 ani.

Pe lângă ministerul de agricultură se va înființa un *consiliu regnicolar pentru colonizări*.

Proiectul de lege din chestiune mai conține și alte dispoziții importante, favorabile îndeosebi maghiarilor, între cari și aceea că ori care proprietate mai mare de 50 jug. cat., ce ajunge la vânzare, va trebui oferită mai întâiu ministrului de agricultură.

(Se va continua)

## Congresul băncilor populare și cooperativelor satești din România.

(Raport special).

Precum am anunțat și noi la timpul său, Marți și Mercuri, 27 și 28 I. tr., s'a ținut al IV-lea congres al băncilor populare și cooperativelor satești din România în orașul Ploiești. Au participat la congres delegați din județele Mușcel, Dâmbovița, Prahova, Buzău, Teleorman, Vlasca, Ilfov și Râmnicul-Sărat, în număr de 2000.

Congresul l-a onorat cu prezența sa și ministrul instrucțiunii publice, dl *Spiru Haret*, unul dintre cei mai fervenți promotori ai băncilor populare, care a ținut cu aceasta ocazie și un scurt, dar remarcabil discurs.

Din partea consiliului de administrație al băncilor populare au fost prezenți d-nii: D. Protopopescu, D. Nenițescu, C. Stere, deputat, directorul „Vieții Românești”, I. G. Duca, deputat, fost director al băncilor pop., Barbu Catargi, D. Brezeanu și directorul Fotin Enescu. Apoi: inspectorul Dumitrescu Bumbăști, Radu R. Stanian, primarul Ploieștilor, C. D. Anghel, prefectul județului și Dr. I. Răducanu etc.

Din țările afară de regatul liber au participat la congres domnii: *Vasile C. Osvadă*, *Constantin Popp*, redactorul revistei noastre și *Simion Relli* din Hliboca (Bucovina), cari au fost întâmpinați tot timpul cu multă prevenire în toate părțile.

Dupăce, la propunerea prezidentului *Nenițescu*, s'a trimis M. Sale Regelui Carol o telegramă omagială din congres, au urmat cuvântările de salut ale primarului și prefectului și s'a intrat imediat în pertractarea programei.

Domnul director *Fotin Enescu*, într'un călduros discurs, a arătat situația băncilor populare.

La 1900 erau 700 bănci cu un capital de 3 milioane; la 1901 erau 1810 bănci cu un capital de 12 milioane; în Ianuarie 1909 erau 2410 bănci cu un capital de 38 milioane; acum la 1 Septembrie au fost 2580 bănci cu un capital de 50 milioane.

Apoi dl Fotin Enescu vorbește de obștiile satești.

La 1906 erau 14 obști satești, iar acum sunt 300, din care 176 au intrat în posesiunea a 160,000 hectare cu 4.600,000 lei arândă anuală.

Dl Fotin Enescu analizează apoi și combate obiecțiile ce s'au făcut acestor instituții.

Prima obiecție ce s'a făcut acestor instituții este următoarea: capitalul acestor bănci nu este opera economiei țăranilor, ci a bogaților din sat, și că acest capital este pentru consumație, nu pentru mărirea producției.

Faptele și statistica dau un răspuns strălucitor acestor invinuirii.

Capitalul băncilor este astfel repartizat: 360,000 membri dintre cari 2,000 proprietari, 4,000 învățători, 3,000 preoți, 5,000 meseriași și comercianți iar restul săteni.

Intrebuințarea imprumutului este următoarea: 85 la sută imprumuturi până la 500 lei, 60 la sută pentru cumpărarea de unelte și vite, 25 la sută pentru arândăși și cumpărări de pământuri și 15 la sută pentru consum.

Dl Fotin Enescu arată apoi defectele unor bănci. Sunt bănci, cari din spirit de câștig, iau dobânzi de 15—17 la sută. Sunt unii membri din consiliul de administrație cari iau mită pentru a face imprumuturi, sunt alții cari fac falșuri și delapidări.

Casa centrală a băncilor și cooperativelor satești a procedat și procedază cu cea din urmă energie împotriva acestor neajunsuri. Sunt unele bănci cari nu pot merge, deci ele trebuie lichidate; s'au lichidat până acum 40 de asemenea bănci.

Sunt alte bănci cari merg slab timporar; ele trebuie ajutate, fie prin federațiuni, fie prin cercuri cooperative, sau trebuie contopite cu alte bănci.

Dupăce dl Fotin Enescu a făcut apologia muncii pe care au depus-o preoții și învățătorii pentru propășirea băncilor populare, a vorbit de viitorul acestor instituțiuni.

A fost o cuvântare bine documentată și bine studiată, care a stârnit unanime aplauze.

### Cuvântarea dlui I. G. Duca.

Succesul zilei l-a avut dl I. G. Duca, fostul director al băncilor populare, deputat.

Dl I. G. Duca a pronunțat un remarcabil discurs, plin de avânt și de judicioase argumente, cu frumoase mișcări oratorice și în o formă aleasă, presărată de imagini scânteietoare.

Au trecut trei ani dela ultima noastră întrevădere, a spus d-nul I. G. Duca. În acest răstimp s'a schimbat și mișcarea și oamenii. Pe vremea aceea mișcarea era un păruș limpede și frumos; astăzi este un fluviu grandios purtând pe valurile lui avuțiile economiei noastre naționale.

Oamenii s'au schimbat deasemeni. Atunci toți erau voioși și entuziaști. Astăzi venim unii cu laurii biruinței, dar sunt mulți cari vin cu decepțiile lor, unii cu tristețele și înfrângerile, alții cu sufletul apăsător. Să ne facem examenul conștiinței și să spunem toți ce avem de cuget.

Impresia generală pe care o lasă activitatea băncilor populare este, în general foarte bună; cât pentru defectele lor putem spune că sunt două feluri de mijloace de îndreptare: unele, mijloacele ce stau în puterea noastră, și altele, mijloacele ce stau în puterea vremii. Mijloacele cari stau în puterea noastră sunt: organizarea băncilor și educația cooperativă a populației rurale.

Relele pe cari trebuie să le vindece vremea sunt moravurile vechi, deprinderile rele, cari au devenit o a doua natură.

În definitiv băncile populare au avut următoarele cinci mari înfrângerii economice și sociale:

1. Au vărsat din economia națională 60 de milioane, bani cari până la ele erau pierduți.
2. A desvoltat spiritul de economie.
3. A întărit spiritul de asociațiune.
4. A dat posibilitate de a se găsi bani în sate cu o dobândă mică.
5. A creat o viață economică la sate ce nu există.

Apoi, dl Duca vorbind de magazinele de consum spune că ele n'au dat rezultatele dorite. Nereușita acestor magazine se datorește la trei cauze:

1. Tendința de acaparare.
2. Personalul prost al magazinelor.
3. Aprovizionarea defectuoasă.

Dl Duca spune că Casa centrală a băncilor populare trebuie să ia măsuri contra tendinței de acaparare; trebuie să creeze o școală în care să se facă educația personalului magazinelor de consum. Apoi în toate reședințele de județ să se înființeze federații cari să aprovizioneze magazinele de consum. Dacă magazinele de consum n'au dat rezultatele dorite, în schimb obștiile au obținut un succes definitiv. Toată

lumea a dat concursul pentru succesul obștiilor sătești. Proprietarii s'au convins că aceste obștii nu le pot fi decât de folos; iar guvernul, fără deosebire de partid politic, le-a protejat și dezvoltat prin legi.

Di I. Lahovary, sub guvernul trecut a venit în parlament cu o lege relativ la obștiile sătești; iar guvernul a votat două asemenea legi, în care una de mare importanță, prin care se decretează că toate proprietățile statului și instituțiilor publice se vor arândă numai la obștiile sătești.

Funcționarea obștiilor sătești a distrus toate criticile ce s'au făcut la formarea lor.

Obștiile sătești constituie un progres în dezvoltarea noastră agricolă. Ele au mărit rentabilitatea solului.

Di Duca dă un sfat țăranilor: anume de a nu întreprinde prea multe lucrări deodată, ci a se ocupa de grădinașia cooperativă, care ar reține în țară 10 milioane lei ce azi trec în Bulgaria.

D-sa termină făcând un vibrător apel către preoți și țărani pentru a stimula energia națională căci numai așa vom putea inscrie în Istorie fapte mari.

### Discursul dlui Haret.

Di Haret spune că nu va face discursuri mai cu seamă că-i rămâne puțin de spus după documentatul discurs al dlui Duca.

Când acum 10 ani, spune d-sa, am început constituirea băncilor populare, cei mai mulți au zimbit spunând că este o tentativă zadarnică.

Realitatea însă a dat o desmintire totală, deoarece băncile populare se bucură azi de un mare succes. Explicația acestui succes stă în faptul că straturile populare au contribuit la izbânda operei.

Mai toți guvernării s'au ocupat de clasa țărănească, făcând legi cari au rămas literă moartă, fiindcă n'au avut sprijinul clasei populare.

Di Haret vorbește apoi despre nereușita magazinelor de consum, spunând că nu-l surprinde faptul acesta. Spune că lucrul acesta nu trebuie însă să-i descurajeze.

Acolo unde nu se pot face magazine de consum, țăranii să nu se încapățineze, îndreptându-și energia în altă parte.

D-sa vorbește de obștiile sătești și spune că ele au marele merit de a conserva naționalitatea pământului, căci până acum milioanele acestei exploatare treceă granița.

Obștiile mai au meritul că pământul e cultivat de țărani iar nu de străini.

D-sa face apel la preoți și învățători să continue această operă, spunând că acum poate să închidă ochii mulțumit că lasă o Românie puternică și în plină dezvoltare.

Sedința s'a suspendat la 12 ore.

În oarele de după amiază s'au ținut cuvântările delegațiilor băncilor populare, exprimând dorințele și părerile lor asupra căilor pe cari ar trebui dezvoltate cooperativele și desăvârșita operă începută.

La dorința mai multor congresiști a ținut și di Osvadă un discurs asupra băncilor și însoțirilor din Transilvania și Ungaria. Discursul, deși improvizat, a fost foarte reușit și ascultat cu un viu interes, iar di Osvadă aplaudat și felicitat.

Di prezident Nenițescu a ținut a-i răspunde mulțumindu-i și punând la inimă operatorilor prezenți să nu aștepte toate dela guvern, ci după modelul băncilor române transilvănene să caute din puterile proprii a înainta și promova interesele țăranului român.

Seara în ziua primă a fost concert și sărbare populară în onoarea congresiștilor aranjată de societatea „Hora” din București și de elevii școlilor din Azuga și Sinaia.

În ziua a doua congresul și-a continuat lucrările cu cuvântările delegațiilor, tractând următoarele chestiuni:

1. Băncile Populare și mijloacele de întărirea lor (fuziune, federare, școli pregătitoare de contabili, mijloace de control, etc.).

2. Magazinele de consum și diferitele feluri de cooperative. Recrutarea dirigenților și controlarea lor. Desfaceri și cumpărări în comun. Preferința pentru cooperativele de producție.

3. Obștiile de arendare. Rolul administratorilor agronomi.

4. Rolul învățătorilor și preoților în mișcarea cooperativă.

5. Raportul dintre Creditul Agricol și Băncile Populare.

6. Societățile cooperative pentru replantarea viilor și Creditul viticol.

La orele 3 $\frac{1}{2}$  d. a. în fine congresul a fost închis printr'un avântat discurs al prezidentului Nenițescu, în care a rezumat lucrările congresului și a arătat lacunele observate în funcționarea cooperativei.

Congresul se poate numi din toate punctele de vedere reușit și delegații s'au reintors acasă cu nouă îndrumări și nouă indemnuri pentru viitoarea lor activitate.

În proximele zile se vor ține celelalte congrese regionale în Botoșani, Galați și la mijlocul lui Octombrie a. e. în Craiova.

Asupra chestiunilor pertractate în congres dintre cari unele sunt pline de învățăminte și pentru noi credem, că vom putea reveni mai târziu mai pe larg.

## Crestături

— de Gamma. —

Di Dr. Nic. Brânzeu, preotul din Petroșeni, care — dacă ar fi după d-sa — nu ar mai tolera nici o bancă, într'un articol lung publicat în Nr. 166/1909 al ziarului „Lupta” din Pesta, sulevează certe, domolite acum, ce se iviseră în jurul institutului „Jiana”. Reținem câteva pasaje, nu pentru a lovi în institut, cum țintește di Brânzeu, ci ca simple informații despre un lucru, care tocmai acum formează obiect de desbatere în literatura juridică a societăților pe acții.

„În timpul din urmă — ne informează di Brânzeu — se auziau plângeri împotriva direcției („Jianei”), că ar merge lucrurile după partidă, se auziau nemulțumiri cu persoana directorului executiv, că din cauza bătrânelor n'ar mai mulțumi pe toți. Se impunea o regulare oarecare a stărilor. În concret însă nime nu a luat nici o inițiativă în direcția aceasta, în formă legală. A fost convocată adunarea generală anuală cu program satorit, fără a se primi vre-o propunere în scris dela cineva. Se deschide adunarea generală, se porcede la ordinea de zi, când la punctul 3 din program unul dintre țăranii străini (din Poiana), cari ținneau majoritatea voturilor, se scoală, ceteste o propunere, în care cere să fie depusă toată direcțiunea, pe lângă observarea, că unii pot fi realeși, să se aleagă direcție... S'a votat și gata. S'a compus o direcție nouă etc... S'a purces într'un mod ilegal...”

... „Pe institut a trebuit să-l ajungă rușinea aceea, că tribunalul a nimicit protocolul adunării generale

din chestie și a ordonat adunare generală nouă cu îndrumare de a se observă strict ordinea de zi!

Atât, ca informație la cesiunea ce ne preocupă.

Mai întâiu, țăranii cu majoritatea voturilor nu au făcut nimic „ilegal“, ci s'au folosit, pur și simplu, de dreptul ce-l acordă legea comercială acționarilor. În §-ul 183, alineatul ultim, al numitei legi se zice lămurit:

„Adunarea generală poate amovă oricând pe membrii direcțiunii, susținându-și în întregime dreptul de despăgubire față de ei“.

Dispoziția aceasta, evidentă și categorică, o nesocotesc unele foruri judecătorești. A nesocotit-o și tribunalul din Deva, când a nimicit concluzul adunării generale. Revista „Magyar Pénzügy“ publică și un deciz al Tablei reg. din Pesta, prin care iarăși se nesocotește dispoziția precedentă. În toate aceste cazuri, forurile amintite au luat în vedere §-ul 177 al legii comerciale, în care se zice, că adunarea generală nu poate aduce concluse decât *asupra cesiunilor, ce s'au luat în program*. Astfel și asupra amovării membrilor din direcțiune și comitetul de revizie.

De sine înțeles, că dacă s'ar fixa praxa judecătorească din urmă, ar constitui o mare primejdie pentru societățile pe acții.

Din capul locului, amovarea direcției și a comitetului de revizie, oricât s'ar face „pe neașteptate“, „în afară de program“ — totuși se face totdeauna în legătură cu careva punct, d. e. cu „votarea absolutului, direcțiunii și comitetului de revizie“.

Dar chiar și amovarea directă, amovarea „pe neașteptate“ poate fi legitimă. Cazuri de aceste sunt prevăzute de §-ul 183. Aceasta părere o împărtășește tribunalul comercial și cambial din Budapesta. În fine o deciziune în acest sens a adus și Curia, ca for suprem judecătorec, sub Nr. 1781/1890, argumentând astfel:

„În sensul alineatului al doilea din § 183 al Legii comerciale, adunarea generală e îndreptățită a amovă membrii direcției, fără considerare, dacă ei au fost aleși de societate, ori au fost numiți de fondatori. Amovarea o poate face oricând, prin urmare și în cazul, dacă nu se ia ca punct separat în program. Această dispoziție a legii urmează din firea lucrului, de vreme ce, ivindu-se eventual după convocarea adunării generale astfel de împrejurări, cari să clatine încrederea acționarilor față de membrii direcțiunii, societatea acționară nu poate fi constrânsă să lase pe acești membri în posturile de încredere până la convocarea unei adunări generale nouă, ca ei să periclitaze și mai departe interesele societății. Faptul acesta și-a câștigat expresiune în lege, prin aceea, că §-ul 183 incuviințează adunării generale să-și valideze dreptul oricând. Dispoziția aceasta ar fi împiedecată dacă înainte de a lua conclus, ar trebui să iai amovarea ca punct deosebit în ordinea de zi. Iar împiedecarea dispoziției ar fi în contradicție cu cuvintele și scopul legii“.

Astfel motivează Curia. Și, cum decisiunile principale ale acestui for au valoare de lege, institutul „Jiana“ ar fi putut apela deciziunea tribunalului, convocându-se la deciziunea Nr. 1781/1890 a Curiei.

## Spicuri.

În toate părțile și pe toate terenele unde s'a purces la o exploatare irațională a bogățiilor fie acelea suprateritoriale sau sub scoarța pământului, faptul acesta a ajuns a fi răsunat într'un chip sau altul.

Primo loco e natura care se răsună. „*Bella Italia*“ de altfel atât de bogată în frumuseți naturale, — ca nici un alt colț pământesc, — a fost despoiată decenii, chiar secoli întregi într'un mod lacom, uzuraz de pădurile ei. Acelea au fost devastate formal, astfel că pe unde erau mai demult păduri întinse seculare, acum se ridică stânci pleșuve sau se întind pășuni slabe, terene exundate, mlaștine cari împrăștie miasme înădușitoare și malaria aducătoare de moarte. Replantațiile însă nu s'au făcut în aceeași măsură în care ar fi trebuit. Dar chiar făcându-se pe alocurea, lemnul n'a putut crește așa repede precum doreau exploatații, iar aceștia împinși de lăcomia lor după bani și bogăție, devastau mai departe, fără nici o considerare la viitor, păduri după păduri. Acestea s'au tot rărit, din contră trebuința de lemn a tot crescut, în urma cărui fapt a crescut și importul, crescând totodată și prețul lemnului. Bene notandum Italia e săracă și în cărbuni de peatră.

Numai 12% din teritorul Italiei mai e acoperit de prezent cu păduri. Mai rău decât ea stau în privința aceasta Holanda cu 8% și Anglia cu 5%. Mai bine Șvedia cu 52%, Rusia 34%, Austria 32%, Ungaria 27%, Germania 25%, Elveția 22%, Norvegia 21% și Franța cu 17%.

An de an ne este dat a cetii, câte vieți omenesti și câtă pagubă nu cauzează exundările în Italia. Fiind dealurile pleșuve și lipsite în mare parte de păduri, apa ploilor torențiale ce se descarcă mai ales primăvara și chiar vara, n'are unde se opri în coroana arborilor, ci se scurge repede pe coastele și stâncile pleșuve și juipoiate de frumuseța și haina lor naturală. Păraele cresc, rup râpe, mână puvoi la vale, riurile se umflă și exundează pe neașteptate producând pagube peste pagube, iar bietii muritori sufer în tăcere ispășind păcatele părinților lor. Milioane peste milioane jertfeste guvernul italian an de an pentru ameliorarea mizeriei produse în urma ăstorfel de catastrofe. Natural că eră mai conșul a face dela început bine, de a exploata pădurile după un sistem rațional, decât că se jertfesc de prezent an de an 5—6 mil. Lire, cari nici a zecea parte nu acoper pagubele cauzate.

Guvernul englez demult a luat în budget un post, din care se cheltuște pentru plantațiuni nouă de păduri pe locuri rămase sterpe, pleșuve.

Acest exemplu îl imitează ministrul italian Bertolini, care va veni în proxima sesiune a parlamentului italian cu propunerea, ca să se ia în budget an de an un post de 5 mil. Lire, cari să se folosească pentru plantațiuni nouă de păduri în părțile mult cercate de exundări. Prin faptul acesta se țintește primo loco regularea scurgerei apei ploilor torențiale, precum și evitarea scumpetei și lipsei enorme de lemn în viitor. Importul colosal abia de se va putea scăriță, dat fiind, că consumul crește pe zi ce merge.

(Se va continua.)

## REVISTA FINANCIARA.

## Situatiunea.

Sibiu, 7 Octomvrie 1909.

Piața financiară internațională a fost mult mai agitată la sfârșitul lunii Septemvrie, decât se credea. Cu deosebire a fost asediată cu cereri Banca imperială germană, care a încheiat la ultimo Septemvrie cel mai nefavorabil sumar dela înființarea sa. Intr'o singură săptămână circulațiunea de bilete a crescut cu 500 milioane M., la cea mai mare cifră de 2023 milioane M., tezaurul în acelaș timp a scăzut cu 132 milioane M., iar rezerva de bilete de 90 milioane M. a fost întreagă consumată și s'a pus în circulațiune suma considerabilă de 570 mil. M. bilete supuse la dare. Situația Băncii engleze încă s'a slăbit în mod simțitor, dar nici Banca Francei n'a trecut ușor peste ultimo.

În Germania se așteaptă continuu o nouă urcare a etalonului, mai ales că dela ultimo incoace situația Băncii germane s'a înrăutățit și mai mult. În cazul cel mai favorabil se va amâna puțin urcarea etalonului în Berlin, așteptând măsurile ce va lua Banca engleză, pentru a-și apăra aurul.

Piața internă fusese mai pesimistic judecată înainte de încheierea lunii, decât a fost în realitate. Banca Austro-Ungară, deși a avut a satisface cereri destul de mari, n'a consumat întreagă rezerva de bilete, ci i-au rămas încă 6'2 mil. K bilete libere de dare, iar aurul a scăzut numai cu 5'5 mil. K. În săptămâna curentă se crede, că se va ameliora situația Băncii, având scadențe mari de încasat.

## AGRICULTURA.

## Situatiunea agricolă.

În *Ungaria*. Conform raportului publicat de ministerul de agricultură la 30 Septemvrie a. c., timpul a fost destul de favorabil în jumătatea a doua a lunii trecute, așa că lucrările ce cad în această perioadă s'au putut săvârși în condiții favorabile, îndeosebi aratul și sămănatul cerealelor de toamnă. Atât săcara cât și grâul și orzul de toamnă au fost sămănați în mare parte și în multe locuri au și răsărit frumos. Pentru lucrările de sămănat încă nesăvârșite e iarăș trebuința de ploae.

*Rapița de toamnă* ce a fost sămănată, a răsărit frumos mai pretutindeni.

*Cucuruzul*. Recolta cucuruzului este evaluată la 42.150,00 măji metrice față de 37.070,000 măji metrice în anul trecut.

*Cartofii* au dat parte recoltă satisfăcătoare parte bună, evaluându-se rezultatul an. crt. la 46.870,000 măji metrice față de 37.950,000 măji metrice în anul precedent.

*Legumile*, între cari și curechiul, s'au ameliorat mult în timpul din urmă. Păstăioasele s'au recoltat în partea cea mai mare cu rezultat satisfăcător; curechiul are căpățini destul de mari și indesate.

*Tutunul*, pe lângă o cantitate corespunzătoare, e și de o calitate destul de bună.

*Napii de zahăr și de nutreț* s'au recules bine în timpul din urmă; cei dintâi recoltându-se și cărându-se în condiții favorabile, cei din urmă desvoltându-se încă în câmp.

*Plantele de nutreț*. *Trifoiul și luferna* au mai dat în timpul din urmă o recoltă, care deși nu a fost pretutindeni satisfăcătoare, s'a cosit, uscat și cărat pe timp favorabil. Celelalte plante de nutreț s'au recoltat

și ele, dând cele timpurii o recoltă mai bună, cele târzii recoltă mai slabă.

*Livezile* au dat recoltă slabă de otavă, dar de bună calitate; unde au fost ploi, ele dau o pășune satisfăcătoare pe sama vitelor.

*Pășunile* numai în puține locuri s'au putut reculege dând hrană indestulitoare pe sama vitelor; lipsa este suplinită prin pășunarea de pe ogoară și din livezi.

*Viile*. Timpul blând de toamnă a promovat coacerea strugurilor așa că ei vor conține mult zahăr. Recolta de altfel în privința cantitativă este slabă.

*Poamele* s'au copt bine, s'au cules, transportat și înmagazinat în condiții favorabile. Dar recolta peste tot este slabă. Proportional cea mai bună a fost recolta perelor și persicilor de toamnă, cea mai slabă a merelor și prunelor.

\*

În *România*. Conform ultimelor rapoarte sosite la ministerul de domenii, a ploat cu abundență în întreagă țara și sămănăturile de toamnă se prezintă în condițiuni admirabile.

## CRONICA.

*Spre progres*. Cu toate mizeriile de cari nu putem fi scutiți, vedem tendințe îmbucurătoare spre progres atât la noi Români din Ungaria cât și la frații noștri din alte țări.

La noi *Societatea pentru fond de teatru* și-a ținut adunarea sa generală din a. c., dând frumoase dovezi de progres.

În săptămâna viitoare, anume în 12 și 13 Octomvrie, își va ține adunarea generală în Sibiu *Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*, dupăce despărțămintele acesteia, în număr de 55, parte și-au ținut, parte își vor ține adunările lor anuale.

În 14 Octomvrie n. se va deschide *congresul bisericei gr.-or.*, împreună și el cu sărbări înălțătoare, îndeosebi în amintirea aniversării a 100 de ani dela nașterea marelui regenerator al bisericei gr.-or., *Andrei Șaguna*.

*Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiuului* se pregătește și ea tocmai acum pentru aranjarea a două *expoziții*, una de copii și alta de vite.

Mult promițătoare sunt însă mișcările și acțiunile ce se săvârșesc de către frații noștri din România, unde parte s'au ținut, parte se vor ține:

1. *Congresul băncilor populare și ale cooperativelor.*
2. *Congresul Asociației pentru înaintarea și răspândirea științelor*, care s'a ținut în Focșani.
3. *Congresul studenților din Iași.*
4. *Alte diferite congrese*, parte economice parte de altă natură.

În *Bucovina* de asemeni se stăruie, între altele, pentru *întărirea economică-financiară*, chestiune asupra căreia s'au colportat, în timpul din urmă, și vești tendențioase, în legătură cu o presupusă acțiune a noastră, a Românilor din Ungaria, vești, din cari, încă ne privește pe noi, nimic nu este adevărat.

Spre desrobire și progres vădit stăruie și frații noștri din Macedonia și chiar și cei din Basarabia.

\*

**Odăjii românești.** Atât în școala industrială susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, cât și în Atelierul susținut în Orăștie, de Reuniunea femeilor române din Deva, se lucrează, între alte lucruri frumoase și odăjii, aplicând și la aceste numai motive originale românești. Astfel de odăjii se lucrează și în Blaj. Este timpul suprem să găsim căile și mijloacele pentru introducerea pretutindeni a acestor ornate trainice, frumoase și cu motive de artă românească, emancipându-ne de sub tutela industriei străine, deocamdată măcar în ce privește odăjdiile.

*S'a pierdut* libelul de depuneri Nr. 21.937 dela „Albina” din Sibiu. Aflătorul este rugat a-l înapoia în „Tipografia arhidiecezană” Str. Măcelarilor Nr. 45 sau în Schlachthausgasse Nr. 22 la proprietarul libelului.

## BIBLIOGRAFIE.

„*Cultura modernă a albinelor și vermilor de mătăsă*” este titlul unei reviste lunare ilustrate, redactată de un comitet. Director dl: *Dr. G. Țânțăreanu*, vechiu specialist în apicultură și sericicultură, diplomat al școlii centrale de apicultură din Paris. Apare în orașul Râmnicu-Vâlcea (România). Prețul 10 lei anual. Pentru învățători și preoți 6 lei.

Revista se prezintă foarte bine. Asupra ei vom reveni.

*Magyar Compass al lui Mihok.* A apărut prima parte despre *institutede financiare* pe anul 1909/10 a Compasului ungiuresc redactat de d-nul *Dr. Nagy Sándor de Galántha* și se află de vânzare la redacție în Budapesta (V. Akotmány-utca 20). Prețul unui ex. legat în pânză este K 20.

## DIN REGISTRUL FIRMELOR.

*Insoțire de credit în Pianul-Român.* Inregistrat: Simion Ghibu, ca prezident ales în locul lui Vasile Dura; Ioan Fleșar, ca viceprezident ales în locul lui Simion Ghibu; în fine Ioan Voișan, membru în direcțiune și firmant, ales în locul lui Simion Pavel Ghibu.

„*Insoțire de credit în Rechita*”. Inregistrat: Alegerea lui Mihai Stoica, ca membru în direcțiune și prezident, în locul lui Ioan Ghișă repășit.

„*Mercur*” în Năsăud. Inregistrat: Incetarea calității de membru în direcțiune și firmant a lui Ioan Gheție.

„*Nădlăcana*” în Nădlac. Inregistrat: Modificarea statutelor întămplată în adun. gen. extraordinară dela 25 Martie a. c. conform cărora capitalul soc. s'a urcat la K 200,000 împărțit în 2000 de acții à K 100.

### Firme falite.

*Schlattles Elena*, în Petrila-Lónya, trib. în Déva, anunțarea pretensiunilor 30 Septemvrie, liquidarea 14 Octomvrie și alegerea comitetului concursual 16 Oct. a. c.

*Winternitz testvérek* în Timișoara. Tribunalul în Timișoara, anunțarea pretensiunilor până la 15 Octomvrie, liquidarea în 15 Noemvrie, alegerea comitetului concursual în 18 Noemvrie a. c.

## Sumar.

Birouri de informațiuni pentru popor. — Trei ani de politică agrară. — Congresul băncilor populare și cooperativelor sâtești din România. — Crestături. — Spicuri. — *Revista financiară*: Situațiunea — *Agricultură*: Situațiunea agricolă. — *Cronica*: Spre progres, Odăjii românești, S'a pierdut. — *Bibliografie*: „Cultura modernă a albinelor și vermilor de mătăsă”, Magyar Compass al lui Mihok. — Din registrul firmelor. — Firme falite.

## Fabrica de mașini And. Rieger

caută pentru birou un tânăr, care știe să corespunde **perfect românește și ungiurește**, îngrijește expediția și servește pe mușterii în prăvălia de mașini.

Prezentarea în persoană pentru luarea informațiilor mai amănunțite este dorită. Nr.146 (3-3)

„*Ciacovana*” institut de credit și economii, Ciacova.

## CONCURS

Direcțiunea institutului de credit și economii „*Ciacovana*” în Ciacova publică concurs pentru ocuparea postului de **contabil**.

1. Salar anual K 1,600.
2. Locuință în natură la institut.
3. Tantiema statutară,

Reflectanții au să documenteze: că au absolvat școala comercială cu examen de maturitate, să poaseadă limba română, germană și maghiară perfect în vorbire și scriere.

Numai cei cu praxă de bancă vor fi luați în combinație.

Nou alesul numai după un an de serviciu va fi definitivat.

Rugările sunt a se adresa direcțiunii institutului „*Ciacovana*” (Csákova com. Timiș) inclusive până la 24 Octomvrie n. a. c.

Nou alesul va avea să-și ocupe postul necondiționat la 1 Noemvrie n. a. c.

Ciacova, din ședința direcțiunii ținută la 27 Septemvrie st. n. 1909.

Nr. 149 (2-3)

*Direcțiunea.*